

LISTY

skřítko Lískáčka pro rodiny s dětmi

List 35/2018 - leden

Líska

Lískáčkovo
lednové
téma:

Hvězdy

Co nás čeká:

- **Výprava za hvězdami** (pro děti od 3 let, ve spolupráci s rodiči, aktivita venku, délka dle potřeby)
- **Hra na hvězdáře** (pro děti od 5 let, ve spolupráci s rodiči, aktivita uvnitř, délka dle potřeby)
- **Hvězdná promítačka** (pro děti od 5 let, ve spolupráci s rodiči, aktivita uvnitř, cca 60 minut)

Příběh
s Lískáčkem:

Kdo to byl?

Děti se Lískáčkem a dědečkem vracely domů z loutkového divadla. Venku už byla tma a na zemi ležel čerstvě napadaný sníh. Jak šly po chodníku, sníh jim křupal pod nohama. Děti měly ze sněhu radost. Na Vánoce skoro žádný nebyl a všude bylo bláto. Teď se koulovaly, běhaly a stavěly malé sněhuláky. Domů se jim moc nechtělo.

„Pojďte děti. Babička už nás čeká s večeří. Bude se zlobit, že je večeře studená,“ popoháněl děti dědeček. „Ale dědo, když tady je sníh. Nám se domů nechce,“ škemrala Jitka. „Však tu ten sníh bude i zítra,“ usmál se na ni dědeček. „Doufám, že tu ten sníh bude,“ říkal si pro sebe Tomáš, „minule všechen sníh roztál za jedinou noc,“ posteskl si. Lískáček Tomáše zaslechl. Podíval se na nebe, chvíli přemýšlel a pak řekl: „Dnes v noci bude určitě mráz. Na nebi jsou vidět hvězdy.“

Všichni se podívali na nebe. Nad hlavami jim zářili hvězdy jako malé lampičky. „Je, ty jsou krásné,“ řekla nadšeně Jitka. Pak se na chvíli zamyslela a podívala se zvědavě na Lískáčka. „Ale proč bude mrznout, když jsou vidět hvězdy?“ zeptala se. „To je jednoduché. Zemi nechrání peřina z mraků. No, a protože je ve vesmíru zima, tak je zima i na Zemi. Kdyby byly na nebi mraky, nebyly by vidět hvězdy, ale také by nabyla taková zima,“ vysvětloval Lískáček. „Aha,“ přikyvovala Jitka a zase se zkoumavě podívala na nebe. „Je, podívejte. Táhle ty hvězdy spolu vypadají jako písmenko W. To jsem se teď učila psát,“ ukazovala nadšeně Jitka.

„To je Kasiopeja,“ řekl dědeček. „Kasiopeja? Co to je?“ divil se Tomáš. „To je souhvězdí,“ odpověděl dědeček. Ale Tomáš dědečkovi moc nerozuměl. Dědeček se na něho usmál a pak začal vysvětlovat: „Dříve

lidé hvězdy spojovali do souhvězdí. Těm pak dávali jména podle toho, co jim připomínaly. Byly to zvířata, věci, ale i lidé. Kasiopeja je vlastně královna, která se hodně chlubila.“ „A proč lidé hvězdy spojovali do souhvězdí?“ divila se Jitka. „No přece aby ty hvězdy příště jednoduše našli. Podívej, kolik je tam hvězd,“ usmál se dědeček na Jitku a ukázal na nebe. „A jaké ještě máme souhvězdí?“ vyzvídal Tomáš. Povídání o hvězdách ho začalo bavit. „Já znám Orion. Ten je támhle,“ ukazoval Lískáček. „Orion? To je přece čokoláda. To sis to musel poplést, Lískáčku,“ smál se na Lískáčka Tomáš. „Lískáček se nespletl,“ bránil ho dědeček, „opravdu na nebi máme Orion. Támhle, podívej.“ Dědeček začal ukazovat jednotlivé hvězdy na nebi.

„A dědečku. K čemu lidé potřebovali vědět, kde ty hvězdy leží?“ zeptala se Jitka. „Na cestování. Dříve lidé neměli kompas a mapu, ani navigaci nebo internet. Na cestách se řídili hvězdami. Ty jim řekly, kterým směrem mají jít, aby se neztratili. Třeba taková Polárka lidem ukazuje, kde je sever,“ vyprávěl dědeček. „Dědo, a co je támhle za souhvězdí?“ vyptával se Tomáš. „To je Velký vůz. O něm jsem slyšel, že si lidé na něm zkoušeli, jak dobře vidí,“ odpověděl dědeček. „Jak dobře vidí? To nemohli jít k doktorovi?“ smál se Tomáš. „Nemohli. Dříve takové doktory neměli. Ale ve Velkém voze jsou dvě hvězdy, které jsou blízko u sebe. Vypadají jako jedna hvězda. Jmenují se Mizar a Alkor. Kdo viděl hvězdy dvě, tak měl dobrý zrak. Mohl pak být lovcem, námořníkem nebo bojovníkem. Dnes ale chodíme k doktorovi,“ vyprávěl dědeček. „Dědo, a můžu to zkusit? Kde jsou ty hvězdy?“ chtěl vědět Tomáš. Ale dědeček jen mávl rukou. „Dnes už je hledat nebudeme. Už jsme doma a babička nás vyhlíží z okna. Podíváme se na ně zítra,“ řekl dětem.

Děti kývly na souhlas a utíkaly domů. Tam už krásně voněla večeře. U večeře babičce převyprávěly pohádku, a také ji řekly, co se dozvěděli o hvězdách. Už se těšily na druhý den, až si budou s dědečkem povídat dál.

Lískáčková
procházka:

Výprava za hvězdami

Věk: od 3 let ve spolupráci s rodiči

Místo: venku

Pomůcky: dalekohled, hvězdná mapa (nebo jiná pomůcka k určování souhvězdí)

Motivace: Druhý den po večeři děti s dědečkem vyrazily do zahrady, aby pozorovaly hvězdy. Ale tentokrát si s sebou vzaly i knihu o hvězdách a také dalekohled. Od dědečka se toho hodně naučily.

Obrázek 1: Velký vůz - v červeném poli hvězdy Mizar a Alkor

Postup:

Tentokrát budete na své výpravě hledat místo, kde vám nebude svítit žádné pouliční světlo. Díky tomu uvidíte mnohem více hvězd. Bude se vám hodit také nějaká hvězdná mapa, abyste si dokázali určit, co na nebi vidíte. Nemusíte ale souhvězdí určovat, určitě bude zajímavé i se jen dívat. Pokud budete mít s sebou dalekohled, zjistíte, že díky němu vidíte mnohem více hvězd. Zkuste si také, jak máte dobrá zrak. Najděte si velký vůz a pořádně se podívejte na jeho oj. Uprostřed oje naleznete hvězdy Mizar a Alkor (viz. obrázek). Pokud uvidíte hvězdy dvě, máte velmi dobrý zrak.

Lískáčkův
námět:

Hra na hvězdáře

Věk: od 5 let ve spolupráci s rodiči

Místo: uvnitř

Pomůcky: bílé papíry, tužky nebo pastelky

Motivace: V dřívějších dobách hvězdáři vytvářeli různá souhvězdí, která zakreslovali do map a pojmenovávali. Ke každému souhvězdí pak často vznikaly různé legendy. Tak třeba Kasiopeja. Jméno patří etiopské královně, která se vychloukala svou dcerou Andromedou, že je krásnější než mořské nymfy. Svým jednáním ale urazila boha moře Poseidona, který do království poslal obludu Cetus. Aby Kasiopeja zachránila království, musela svou dceru nechat přikovat ke skále jako oběť mořské obludě. Andromedu však zachránil Perseus a vzal si jí za manželku.

Postup:

1. V této hře si zahrajete na hvězdáře, který vymýšlí nová souhvězdí a legendy k nim.
2. Nejprve si každý vezme čistý papír a tužku. Na plochu dle svého uvážení udělá např. 10 teček – hvězd.
3. Papíry s tečkami dejte doprostřed stolu tečkami dolů. Následně si každý vylosuje jeden papír (měl by mít jiný, než který do středu dával).
4. Úkolem každého hvězdáře je tečky na papíře libovolně pospojovat tak, aby vytvořili obrazec. Po jejich spojení vymyslet název souhvězdí a jeho legendu (příběh).
5. Když mají všichni hotovo, sedněte si do kruhu. První hvězdář ostatním ukáže své souhvězdí a ostatní hádají, jak by se mohlo jmenovat. Následně hvězdář prozradí, jak souhvězdí pojmenovat a převypráví svůj příběh.
6. Takto se postupně vystřídají všichni hvězdáři.

 Lískáčkovo
tvoření:

Hvězdná promítačka

Věk: od 5 let ve spolupráci s rodiči

Místo: uvnitř

Pomůcky: nůžky, tenká a tlustá černá fixa, odlamovací nůž, kružítka, šídlo, tužka, pravítko, houba na nádobí, kelímek od jogurtu nebo smetany a tvrdý papír, kniha s mapou souhvězdí nebo internet

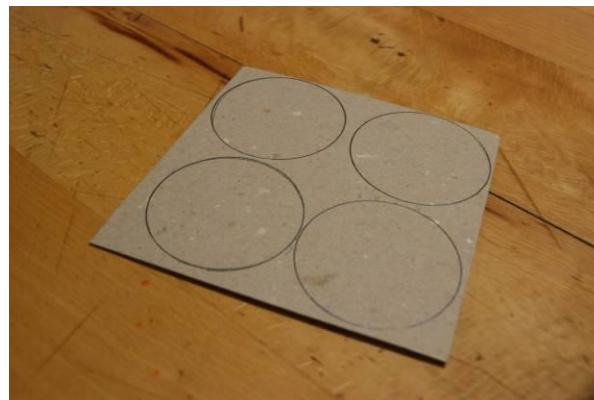
Motivace: Podzimní listí je krásně barevné a často se využívá k podzimním dekoracím. V teple se však listí zkroutí a ztratí barvu. Pojďme si tedy společně vyrobit listí, které vydrží.

Postup:

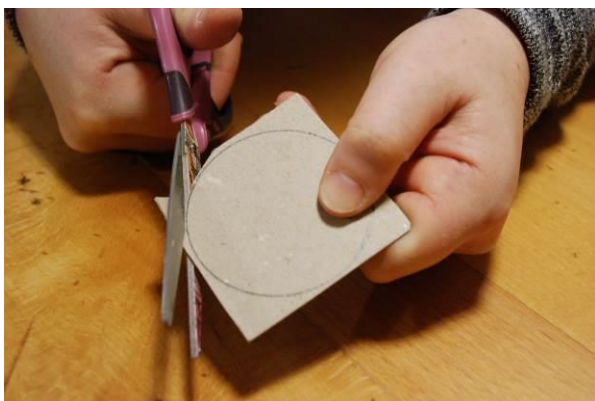
1. Připravíme si nůžky, tenkou a tlustou černou fixu, odlamovací nůž, kružítka, šídlo, tužku, pravítko, houbu na nádobí, kelímek od jogurtu nebo smetany a tvrdý papír.
2. Z kelímku odlamovacím nožem odřízneme dno.

3. Kelímek položíme na tvrdý papír dnem vzhůru. Podle spodního okraje kelímku tužkou obkreslíme obvod.
4. Obkreslíme si na tvrdý papír tolik koleček, kolik budeme chtít tvořit souhvězdí.

5. Kolečka vystříháme. Stříháme tak, aby nám tužka zůstala na kolečku (pokud ji odstříháme, nebudou nám kolečka v kelímku držet).

6. Tužkou si podle předlohy z internetu nebo knihy překreslíme souhvězdí na tvrdý papír.

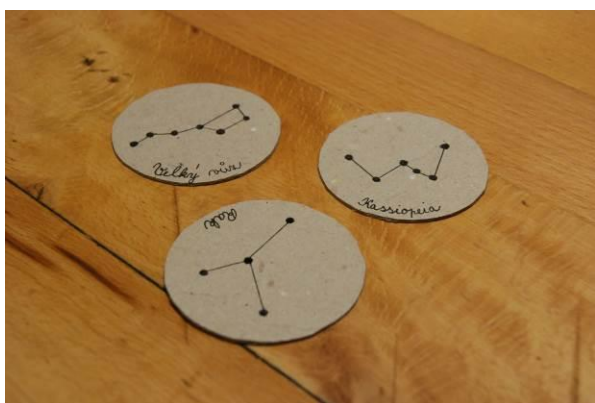
7. Překreslené souhvězdí obtáhneme silným fixem.

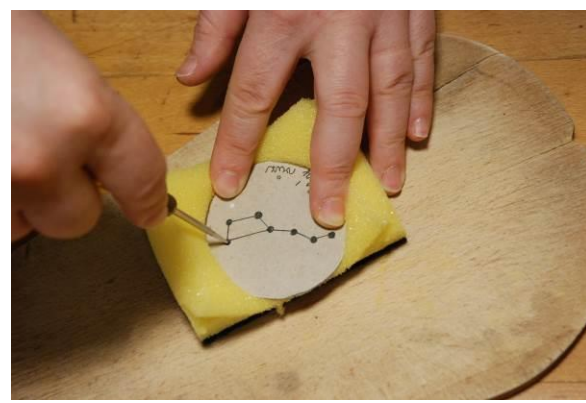
8. Poté tenkou fixou spojíme jednotlivé hvězdy do souhvězdí.

9. Překreslená souhvězdí také popíšeme názvem.

10. Kolečko položíme na houbičku a jednotlivé hvězdy propichujeme šídlem (kružítkem, hřebíkem).

11. Do kelímku kolečka vkládáme popiskem dovnitř. Pokud bychom je vložili obráceně, měli bychom souhvězdí zrcadlově převrácené.

12. Hvězdnou promítačku můžeme používat ve dne tak, že se kelímkem díváme skrz kolečko proti světlu. Večer můžeme do kelímku svítit žárovkou nebo baterkou bez stříbrné odrazové plochy. Souhvězdí se nám pak promítá na stěnu.

Lískáčkovo
opakování:

Zkuste si odpovědět

- Jak se jmenuje souhvězdí, které připomíná písmeno W?
- Jak se jmenuje hvězda, podle které hledali navigátoři dříve sever?
- Ve kterou část dne jsou vidět na nebi hvězdy?
- Proč hvězdy svítí?
- Podle čeho můžeme v zimě poznat, že v noci bude mrznout?
- Jak se v minulosti říkalo lidem, kteří pozorovali dalekohledem hvězdy?
- Co můžeme použít, abychom hvězdy na nebi viděli lépe?

Sestavila: Lenka Pavelčíková
odborná spolupráce: Iva Koutná